

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

03 червня 2020 року

Частина I

Вінниця 2020

УДК 339.922
С69

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 03 черв. 2020 р. Вінниця, 2020. Ч. 1. 236 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; актуальні проблеми менеджменту та фінансові механізми забезпечення розвитку економіки України; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми та перспективи, тенденції розвитку маркетингових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні, державотворчі процеси в умовах глобалізованого суспільства: історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Боковець В.В., д-р екон. наук, професор, **Власенко І.Г.**, д-р мед. наук, професор,

Корж Н.В., д-р екон. наук, професор, **Іваницька Н.Б.**, д-р філол. наук, професор,

Поліщук І.І., д-р екон. наук, доцент, **Прутська О.О.**, д-р екон. наук, професор,

Чорна Н.М., д-р іст. наук, професор, **Штифурак В.Є.**, д-р пед. наук, професор,

Бондар А.А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, **Мельничук О.П.**, канд. екон. наук,

Нечипоренко В.О., канд. філол. наук, доцент, **Радзіховська Л.М.**, канд. пед. наук,

доцент, **Романовська Ю.А.**, канд. екон. наук, доцент, **Сегеда С.А.**, канд. екон. наук,

доцент, **Тернова А.С.**, канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-958-4

Осіпова Л.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ.....	84
Павлюк Т.І., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ДОБРОБУТ СУСПІЛЬСТВА – ОСНОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	97
Сержанов В.В., д-р екон. наук, доцент ДВНЗ «Ужгородський національний університет» Фурдела Н.Ю. ДВНЗ «Ужгородський національний університет» ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	106
Супрун С.Д., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СИСТЕМА ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
Ткачук О.М., д-р екон. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ УДОСКОНАЛЕННЯ БІЗНЕС-КУЛЬТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	124
Хачатрян В.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ Менчинська О.М., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРИБУТОК ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	132

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Бабчинська О.І., канд. географ. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	140
Боковець В.В., д-р екон. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ІМІДЖ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	148
Бондарчук Л.В., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ КОМУНІКАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	156

---

3. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія. Львів : Львів. комерц. акад., 2015. 594 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Гринь О. В. Роль ТНК в сучасній світовій економіці. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2018. №2. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ес_n/article/viewFile/3061/2749
6. Міжнародні організації: монографія /під заг. ред. Ю.Г. Козака. К. : ЦНЛ. 2016. 487 с.
7. Дзюндзюк В. Б. Зміна ролі держави в умовах глобалізації. *Теорія та історія державного управління*. URL : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/doc/1/01.pdf>
8. Давидюк Л. П. Глобальні зміни в структурі зайнятості як чинник трансформації міжнародного ринку праці. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 3 (19). С. 172-177. URL : <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n3.html>
9. Пахомов С. Ю. Еволюція концепцій і моделей конкурентоспроможності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 11. С. 3-8.

УДК 336.72

Павлюк Т.І., канд. екон. наук, доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5417-6250>

Researcher ID: **C-4426-2018**

ДОБРОБУТ СУСПІЛЬСТВА – ОСНОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Статтю присвячено дослідженню поняття «добробут суспільства» та його ролі в розвитку держави. У статті визначено види добробуту, його функції та критерії для оцінювання. Охарактеризовано основні теорії суспільного добробуту. Визначено основні чинники, які формують соціально-економічні індикатори рівня життя населення. Адже, добробут населення – один з найважливіших соціально-економічних категорій. Це явище є багатограним, і є тим фактором, який стримує або сприяє людському розвитку, створює додаткові стимули або навпаки обмежує людські можливості щодо реалізації

активної економічної поведінки. В статті описується найважливіші аспекти, які впливають на рівень добробуту суспільства та процеси, які можуть допомогти полішити становище людей.

Ключові слова: *добробут, суспільство, рівень життя, доходи громадян, економіка, ВВП.*

Постановка проблеми. У наш час основним показником ефективної економічної та соціальної політики держави є рівень та якість життя, що являються ключовими поняттями добробуту населення. Добробут населення – один з найважливіших соціально-економічних категорій. Це явище є багатогранним, і є тим фактором, який стримує або сприяє людському розвитку, створює додаткові стимули або навпаки обмежую людські можливості щодо реалізації активної економічної поведінки.

Підвищення добробуту в нашій країні було і залишається актуальним завжди, особливо на сучасному етапі під час зниження темпів зростання, економічної та політичної нестабільності, великим темпом інфляції та інше. Саме такі умови мають негативний вплив на добробут населення, що призводять до незбалансованого розвитку регіонів нашої країни, тим самим унеможливають забезпечення їх сталого розвитку.

Тому стає важким виконання запланованих програм і планів економічного та соціального розвитку країни. Усі ці фактори вимагають від держави постійного контролю та моніторингу соціально-економічної ситуації, який має бути безперервним, своєчасним і достовірним. Але у зв'язку з європейським напрямком розвитку країни та процесами децентралізації влади, центр уваги зміщується на регіональні та місцеві рівні, що потребують найбільш повного відображення соціального становища територіальної громади, їхнього добробуту та умов життя мешканців даних територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні чинники впливу макроекономічних показників на добробут громадян країни, їх співвідношення і паритет досліджуються відомими вітчизняними й зарубіжними вченими. Зокрема, проблеми формування добробуту різних груп населення, ефективність реалізації соціальної політики в Україні детально розглядаються в колективних працях Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН

України на чолі з Е. Лібановою. Окремі аспекти процесу посилення майнового розшарування населення в Україні та вплив видатків бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення населення аналізуються у роботах: Г. Лопушняк, В. Горина, С. Лондара та Л. Козарезенко.

Дослідження чинників, що впливають на рівень суспільного добробуту, належить до найбільш актуальних проблем сучасної економічної науки. Останні найбільш вагомі здобутки у цій галузі відображені у працях таких відомих сучасних економістів, як, зокрема, Д. Аджемоглу, Л. Бальцеревич, Б. Вайнгаст, Дж. Гелбрейт, А. Жоньци, М. Олсон, Дж. Робінсон.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми. Необхідність постійно задовольняти потреби – властивість і людського суспільства, і кожної окремої людини. Багато хто приділяв увагу вивченню саме цього питання, зокрема А. Маслоу – американський вчений, один із найвідоміших представників теорії суспільного добробуту. Він розробив «піраміду потреб» або «піраміда Маслоу», де кожний індивід діє зі своїми можливостями та потребами, для досягнення найвищого ступеня розвитку. Ця концепція показує те, що неможливо виявити та досягти бажаних потреб, без задоволення першочергових потреб людини. Також цю сферу детально вивчав та досліджував Ф. Герцберг, який розробив двофакторну психологічну модель потреб, що зумовлюються факторами мотивації та потреби, а К. П. Алдерфер запропонував три-рівневу модель, яка складається з «існування – взаємовідносини – зростання». Швейцарський психолог К. Левін назвав їх квазі-потребами через те, що зазвичай первинні потреби обов'язково трансформуються у безліч похідних. Отже, основною умовою досягнення добробуту являється реалізація людських потреб.

Мета статті. Визначення поняття «добробут суспільства», його функцій та основних чинників, які формують соціально-економічні індикатори рівня життя населення.

Виклад основного матеріалу. Національний (суспільний) добробут– це добробут суспільства в цілому або його частини. Суспільний добробут не

тотожний економічному добробуту суспільства, як особистий добробут неідентичний індивідуальному економічному добробуту. Особистий добробут, крім економічних критеріїв (зайнятість, рівень доходів і т.д.), залежить від існуючих у державі політичних свобод, соціальної захищеності, сімейного щастя, можливості кар'єрного зростання та ін. [5,с.149] Ринкова економіка сприяє оптимальному добробуту максимальної кількості людей, якщо не обмежує неекономічні складові особистого добробуту. Тому суспільний добробут не складається з арифметичної суми економічних показників рівня добробуту окремих членів суспільства.

Ключовим питанням виступає проблема суспільних благ, контроль над виробництвом яких здійснює держава. Йдеться про охорону здоров'я (страхова медицина, контроль за безпекою ліків, профілактика захворювань, обов'язкове щеплення та ін.), забезпечення національної оборони, державної безпеки, подолання надзвичайних ситуацій тощо та багатьох інших послуг. У випадку із суспільними благами державне втручання має допоміжний характер з метою гарантувати суспільну пропозицію товарів, що або не поступають на ринок, або поступають у недостатній кількості. Держава не обов'язково повинна брати на себе виробництво зазначених благ. У неї є важелі прямого і непрямого впливу на приватнопідприємницьке середовище через механізм державних закупівель і замовлень, фіскальних і монетарних механізмів з метою розподілити ресурси в потрібному напрямку. Таким чином, можливе забезпечення не тільки справедливого розподілу ресурсів, товарів і доходів, але і більш рівномірного перерозподілу прав і обов'язків [1,с.246].

Суспільний добробут конкретизується в термінах «якість» і «рівень» життя. Якість життя вимірюється як на підставі статистичних даних, так і за суб'єктивними оцінками людей, включаючи такі якості, як стабільність громадського життя, його безпека, розвиток політичних свобод, доступність і престижність професії та ін. Рівень життя населення визначається як сукупність умов життя відповідно до досягнутого рівня економічного розвитку країни.

Аналіз рівня життя населення охоплює три аспекти:

- зіставлення соціально-економічних індикаторів у динаміці з попередніми роками;
- зіставлення соціально-економічних індикаторів з науковими нормами;
- зіставлення з іншими країнами.

Соціально-економічні індикатори рівня життя населення можна розглядати як узагальнюючі, що відображують сумарне споживання і можливості такого споживання, та як відносні, що характеризують окремі сторони добробуту населення. Типовими узагальнюючими показниками є рівень і динаміка номінальних і реальних доходів населення, загальний обсяг споживання населенням благ і послуг. Особливість цих показників полягає у тому, що вони відображують не тільки абсолютні зміни в рівні життя населення, а також і відносну динаміку в розрахунку на душу населення, сім'ю, тисячу або 10 тис. жителів [6, с. 96] . Друга група показників визначається тільки у відносному вигляді: споживання основних продуктів харчування, інших споживчих товарів, забезпеченість послугами охорони здоров'я, освіти, транспортними, житлово-комунальними тощо на душу населення, сім'ю, тисячу або 10 тис. жителів.

До основних соціально-економічних індикаторів рівня життя населення належать:

- 1) обсяг реального ВВП на душу населення;
- 2) грошові доходи й витрати населення;
- 3) реальна заробітна плата;
- 4) споживання основних продуктів харчування на душу населення;
- 5) природний приріст населення і середня тривалість життя;
- 6) частка витрат бюджету на розвиток соціальної сфери;
- 7) використання вільного часу та ін.[2, с. 158].

У практиці аналізу застосовують дослідження рівнів освіти, охорони здоров'я, розвитку науки, доступності нормальних житлових умов, забезпечення культурних потреб, стану довкілля. Добробут має нижчу й вищу межі. Нижчий рівень добробуту характеризується недостатнім забезпеченням населення матеріальними благами й послугами. На вищому рівні на перше місце виходять

духовні блага, наука, культура, точніше можливість творчої (креативної) діяльності. Творча особистість є головним фактором соціально-економічного процесу в епоху гуманістичного виробництва. Тим самим освіта і виховання стають «першим підрозділом» суспільної діяльності в межах соціокультурної сфери (креатосфери), що забезпечує формування людини, яка володіє творчими здібностями, людини, здатної побачити проблеми та протиріччя і творчо їх вирішити. Таким чином, визначаючи соціальні пріоритети національної економіки, слід виходити з її загальної соціальної орієнтації, що передбачає практичне підпорядкування відтворювальних процесів завданням розвитку особистості, подолання відчуження людини від суспільства, природи й культури.

Добробут людини і суспільства є інтегральною оцінкою всіх аспектів життєдіяльності людини, що показує, наскільки добре прожитий певний період життя [4, с. 60]. В рамках теорій суспільного добробуту на увагу заслуговують:

- економічна теорія, або теорія суспільного вибору, у рамках якої здійснюється позитивний аналіз того, як формуються та реалізуються різні суспільні переваги. Цей розділ економічної науки тісно пов'язаний з теорією держави, правилами голосування, поведінкою виборців і т. ін.;

- теорія суспільного прогресу, яка ґрунтується на еталонній етичній системі. Поняття суспільного прогресу означає напрям розвитку суспільства, який є бажаним з погляду вибраної еталонної етичної системи. При цьому допускається, що більшість членів суспільства можуть не розділяти цю концепцію суспільного прогресу;

- еволюційна теорія, в основі якої лежить еталонна етична система, побудована на аналізі процесу еволюції живої природи;

- інституційна теорія добробуту, яка трактує розвиток як загальну об'єктивну категорію, що стосується однаковою мірою всіх членів суспільства. Тим самим долається індивідуалістичний, атомістичний погляд на суспільство як на безліч незалежних один від одного індивідів, позбавлених єдиної суті.

Для характеристики системи добробуту в економіці використовують два підходи:

- 1) індивідуалістичний, який базується на ідеях плюралізму;
- 2) інституціональний, що передбачає використання певного еталонного критерію для оцінювання добробуту.

В економічній науці дотепер не сформовано загальновизнаної теорії добробуту, яка б містила єдиний критерій для його оцінювання. В ролі таких критеріїв використовують:

а) критерій Бентама, відповідно до якого добробут визначається кількістю задоволених членів суспільства. Цей критерій є суб'єктивним, оскільки різні люди по-різному оцінюють одні й ті самі явища життя (що для одного може бути добрим, те для іншого - поганим);

б) критерій добробуту В. Парето, відповідно до якого оптимальним є стан економіки, за якого не можливе поліпшення одних членів суспільства без погіршення становища інших. Будь-яка зміна економічних умов, що створює вигоди для однієї групи індивідів і не завдає збитку іншій групі, збільшує суспільний добробут. Такий підхід не вимагає вимірювання або міжособистісного порівняння корисності, однак його недоліком є обмежена сфера можливого застосування. У реальному житті майже будь-яка зміна суспільних умов створює вигоди для одних і втрати для інших. З оптимуму Парето випливає важливий висновок для фінансової науки, оскільки будь-які реформи у фінансовій сфері не доцільні, якщо вони не покращують життя населення [3, с. 86].

Використання цих критеріїв на практиці дало змогу К. Ерроу сформулювати теорему неможливості, згідно з якою агрегування індивідуальних переваг не надає оптимального розв'язку, оскільки сумарні переваги не мають властивості транзитивності, необхідної для визначення оптимуму. Будь-який колективний вибір, що задовольняє вимогам повної впорядкованості й транзитивності, універсальності, Парето сумісності й незалежності від сторонніх альтернатив, перетворює одного індивіда на

диктатора, тобто суспільний вибір не може бути одночасно і раціональним, і демократичним.

Аналітичне обґрунтування добробуту здійснюється за допомогою функції суспільного добробуту, або розподілу суспільних благ. Є численні різновиди функції суспільного добробуту, найбільш відомі з яких такі:

- функція суспільного добробуту Бентама (класична утилітаристська функція) - представляє рівень суспільного добробуту - суму індивідуальних функцій корисності членів суспільства;

- функція добробуту як сума зважених корисностей (різновид функції Бентама), за допомогою яких суспільство зважує корисності окремих індивідів з огляду на їх важливість для суспільного добробуту;

- функція добробуту Роулза (мінімаксна) - показує, що зростання суспільного добробуту залежить від зростання добробуту індивіда з найнижчим його рівнем;

- функція суспільного добробуту Бергсона - Семюелсона (індивідуалістична), яка ґрунтується на індивідуалістичній філософії, відповідно до якої суспільний добробут визначається добробутом окремо взятих членів суспільства [8]. До цієї функції висуваються дві загальних вимоги. По-перше, вона має відповідати критерію Парето, тобто якщо корисність одних членів суспільства зростає, а інших не зменшується, то функція має зростати. По-друге, - вимога симетрії, яка полягає в тому, що значення функції не повинне залежати від переставлення її аргументів, що означає рівну значущість всіх членів суспільства.

Суспільний добробут є невід'ємною складовою соціально-ринкової економіки. Саме поняття "соціальна ринкова економіка" з'явилося в Німеччині, де і було розроблено основні концепції соціальної ринкової економіки. Х. Ламберт, характеризуючи сутність соціальної ринкової економіки, представив її як синтез гарантованої державою свободи, економічної свободи та ідеалів соціальної держави, пов'язаних із соціальною захищеністю та соціальною справедливістю [7, с. 342]. Отже, соціалізація означає орієнтацію ринкової

економіки на досягнення як економічних, так і соціальних цілей, з відповідним обмеженням ринку за умов, якщо втрачається суспільна ефективність або постає загроза небажаних соціальних наслідків.

Висновки і пропозиції. Окремий індивід, як і суспільство загалом, прагне зростання власного добробуту, що є природною метою функціонування економічної системи. Тому проблеми вимірювання добробуту, з'ясування шляхів його підвищення тривалий час знаходяться у центрі уваги багатьох економістів, починаючи від класиків економічної теорії аж до відомих сучасних теоретиків. Загалом суспільний добробут – це соціально-економічна категорія, яка поєднує економічну, соціальну, екологічну, культурну та інституційну складові умов життєдіяльності суспільства і дає змогу з'ясувати бажану траєкторію суспільного розвитку. Поточний та перспективний рівні добробуту є чинниками, які можуть стримувати соціально-економічний розвиток або сприяти йому, створюючи стимули або нівелюючи бажання членів суспільства щодо реалізації проактивної економічної поведінки.

Перспективами подальших наукових досліджень є вплив видатків зведеного бюджету на зростання добробуту громадян за окремими напрямками соціальної політики з визначенням їх пріоритетів.

Список використаних джерел:

1. Аджемоглу Д. Чому нації занепадають: походження влади, багатства та бідності / Д. Аджемоглу, Дж. Робінсон ; пер. з англ. О. Дем'янчука. 2-ге вид., випр. К. : Наш формат, 2017. 440 с.
2. Бальцеревич Л. Загадки економічного росту. М. : Мысль, 2012. 512 с.
3. Гелбрейт Дж. Суспільство блага. Пора гуманності / Дж. Гелбрейт. К. : Видавничий дім «Скарби», 2003. 160 с.
4. Горин В. П., Сидор І. П. Чинники формування доходів населення в економіці країни. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. Випуск 24. Частина 2. С. 58-63.
5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. К. : Основи, 2000. 198 с.

6. Олсон М. Піднесення та занепад держав: економічне зростання, стагфляція та соціальний застій / М. Олсон ; пер. з англ. В. Нетецької. К. : Каравела, 2002. 303 с.

7. Райнерт Е. Як багаті країни збагатіли... і чому бідні країни лишаються бідними / Е. Райнерт. К. : Темпора, 2015. 587 с.

8. Основні показники рівня життя населення та бідності. Департамент бюджетної політики та соціального захисту апарату ФПУ. URL: <http://fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialnij-zakhist/5651-osnovni-pokaznikirivnya-zhittya-naseleण्या-ta-bidnost>

УДК 330.3

Сержанов В.В., д-р екон. наук, доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0577-4422>

Фурдела Н.Ю.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2395-4088>

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено необхідність та особливості розробки стратегії розвитку підприємства у сучасних умовах, дано визначення інвестиційним та інноваційним процесам на підприємстві. Доведено, що для забезпечення розвитку вітчизняних підприємств необхідним стає впровадження інновацій та залучення необхідної кількості інвестицій, зазначено фактори, що стримують інноваційно-інвестиційні процеси у сучасних умовах. Розглянуто точки зору вчених на категорію “стратегія” та “інноваційно-інвестиційна стратегія”, її сутність та зміст. Дано авторську трактовку стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку, визначено її складники, необхідні передумови та етапи. Розглянуто підходи вчених щодо визначення етапів розробки стратегії розвитку підприємства. Зазначено, що існує тісний зв'язок